

SZÓCS GÉZA

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség helyzete és feladatai

Ha röviden vázolni kívánjuk, hogy néz ki ma a Romániában élő több mint 2 000 000 magyar érdekeit képviselő szerveződés, úgy mondanivalónk tömören összefoglalható. A Romániai Magyar Demokrata Szövetség háromnegyed millió tagot számlál, és a májusi országos választásokon egymillió szavazattal az ország második legerősebb pártjaként végzett. A kétkamarás román parlamentben közel 10%-os arányszámmal a legerősebb ellenzéki párt.

Az 1990. májusi parlamenti választás eredményeinek a feldolgozása, tehát az, hogy ki szavazott az RMDSZ-re, azt mutatja, hogy a választást a romániai magyarság nem tekintette népszámlálásnak. Volt aki azt gondolta, hogy ez népszámlálás lesz, de a rendelkezésünkre álló adatokból nyilvánvaló, hogy a magyarságnak több mint 20%-a nem a magyar szövetségre szavazott, hanem a frontra, arra a frontra, amely ma a kormányzó párt. A magyarságnak további 20%-a nem ment el szavazni. Tehát ezekkel a torzító értékekkel kell számolnunk.

A Magyar Szövetségre a választások után olyan feladathalmaz súlya nehezedett, amely szinte egyedülállónak mondható. Nyilván a többi kisebbségi területen, például Kárpátalján is ugyanez a helyzet, mint ahogy hallottuk, de itt az RMDSZ-nek szinte órák alatt kellett kiállítania ütőképes parlamenti képviselői csoportot, azaz 40 olyan képviselőt, akik a romániai parlamentben ennek a több mint 2 000 000 embernek az érdekeit megfelelőképpen tudják védeni. A Magyar Szövetségre hárult az egészségügyi, jogi, szociális tanácsadástól kezdve a vállalkozások segítéséig és az ezzel kapcsolatos számtalan ügy intézéséig minden. Az elintézendő ügyek a román bürokrácia körülményei között mindegyre halmozódnak. Ezek főrése egyéni vagy kollektív sérelem, s amelynek semmiféle olyan fóruma nincs az országban, ahonnan megoldást várhatnának.

A Magyar Szövetség – bizonyára szerénytelenségnek hangzik, de ez az igazság – viszonylag jól megfelel ezeknek a feladatoknak. A nyugat-európai pártokhoz tartozó parlamenti képviselők egész életükben erre a feladatra készültek, úgyszólván gyerekkoruktól kezdve, egy iskolába jártak, egy ideológián nőttek föl, magas szintű politológiai képzésben részesültek. Ők képesek arra, hogy egységes parlamenti csapatot képezzenek. De még ilyen pártok esetében is gyakran látjuk, hogy hibáznak, bizonytalanok, zavar és tanácsstalanság bukkan föl. Ezzel szemben a Romániai Magyar Szövetségnek a politikai vonalvezetése tavasztól kezdve mostanig úgyszólván töretlennek mondható, és a Koszovótól tulajdonképpen Vlagyivosztokig terjedő hatalmas nagy térségben oly kevés számú stabil politikai alakulatok egyike.

Olyan körülmények között, amikor itt Magyarországon is egymás régi fegyverbarátai testvérháborújának lehetünk tanúi, amikor Lengyelországban látjuk, hogy Walesa és egykori harcostársai milyen viszonyban vannak ma egymással, a Magyar Szövetség váratlanul és látványosan stabil és kiegyensúlyozott tudott maradni. Amikor azt mondom, hogy váratlanul, akkor arra is gondolok, hogy a mindenkori román politika, de különösen a mai hatalmi politika eszköztárába bizony beletartozik a rivális politikai erők belső szétbomlasztása; illetve az erre való törekvés. Azok, akik politikátörténettel foglalkoznak, igen szép példákban ismerhetik majd meg az 1990. évi romániai parlamentarizmus történetét tanulmányozva ezeket a machinációkat. Fölrobbantották a Szociáldemokrata Pártot, majd a Parasztpártot és a Liberális Pártot is. Nyilvánvaló, hogy az első számú célpont nem a szavazatok 4%-át megszerző Parasztpárt volt, hanem az RMDSZ, amelynek a rejtett beavatkozások ellenére sikerült egységesnek megmaradnia. Figyelembe véve az egész nemzetközi kontextust, Koszovótól Kamcsatkáig, valamint azt a gettóhelyzetet, amelyben élünk, és amely kitermeli a

maga torzulásait mindannyiunk szívében, sikerült a veszélyhelyzeteket mostanáig túlélnünk, és én meg merem kockáztatni azt a jóslatot, hogy ez így is marad.

Az RMDSZ nem fog széthasadni, sem kétfelé, sem háromfelé. A hasadási tünetek olyan operett-pártoknál jelentkeztek, mint például a 30 tagot számláló úgynevezett Független Magyar Pártban, amely a választásokon az egyetlen riválisa volt a Magyar Szövetségnek, és ott mindössze néhány száz szavazatot szerzett. Ezzel szemben a Magyar Szövetségben ilyesmiről nincs szó. Ettől a helyzetünk még nem rózsás. Hihetetlenül nagy szakemberhiány van. Nálunk az országban nem él egyetlen olyan alkotmányjogász, aki mai értelemben annak volna nevezhető. Nincs olyan jogilag képzett szakember-garnitúránk, amelyre támaszkodva mi megelőzhetünk volna a rendkívül zilált körülmények között dolgozó kormánypártot, és benyújthatunk volna például saját földtörvény-javaslatunkat.

Tehát az a vád, amely szerintem joggal érhetne bennünket, hogy nem voltunk képesek előállni saját földtörvény-javaslatokkal és egyéb törvényjavaslatokkal, tulajdonképpen jogos. De ez a helyzet. Hallatlan nagy volt a vérveszteség, és egy több évtizedes agyomosás után, amely nem hasonlítható össze a magyarországi diktatúra agyomosási technikáival, egyszerűen nincs erre most szürkeállományunk. Kell néhány év, amíg lélegzethez jutunk, és előállhat az a szakembergárda, amelyre majd építhet a jövő magyar politikusnemzedéke. Ez az új csapat már profi lesz, amelyet nem úgy szedünk majd össze, mint ahogy ez a mostani összeverődött református lelkészekből, mezőgazdasági szakemberekből, költőkből. Azt reméljük, hogy néhány évnyi lélegzétvétel elég lesz ahhoz; hogy azok a szakemberek, akik a következő hónapokban és években Magyarországon és nyugati országokban fognak tanulni, konzultálni, tájékozódni, képesek lesznek tőlünk úgy átvenni a stafétabotot, hogy mi nyugodt lelkiismerettel visszavonulhassunk. Ez is paradoxon, anomáliája a magyar alkotmányjogi gondolkodásnak, illetve eszmetörténetnek, hogy mennyire kiesett a magyar köznapi gondolkodás történetéből Kossuthnak Kis-Ázsiában az 1850-es évek elején (talán 1852-ben) fogalmazott alkotmánytervezete. Amely hogyha jobban beépült volna akár a magyar alkotmányjogi gondolkodás történetébe, legalább elméleti dimenzióban, amellyel az egyéni jogokra építve az egész szerkezet tengelyébe a kisebbségi jogokat helyezve jut el ez az építmény, ismétlem az egyéni, kisebbségi jogokon keresztül az európai szuperstruktúrákig és a konföderáció gondolatáig. Ez ma, miközben mi már öszülő fejel és nem erre készülve alkotmányjoggal megpróbálunk foglalkozni, ugye a döbbenet erejével hat, hogy milyen rendkívül modern a fenti gondolat, milyen nagy kár, hogy ez teljesen kimaradt, és nem vált szerves részévé a magyar közjogi hagyománynak. És bizony most nagyon-nagyon jó lenne, ha hivatkozhatnánk arra, hogy Magyarországon ennek a kossuthi alkotmánynak a szellemében oldódott volna meg valaha is a nemzetiségi kérdés.

Befejezésül annyit: nyilvánvaló, hogy az erdélyi magyarság, a kárpátaljai magyarság, a felvidéki magyarság, a délvidéki magyarság sorsa azon múlik a következő évtizedekben, hogy Magyarország mennyire lesz képes megőrizni a térségben gazdasági, szellemi, politikai tekintélyét. Mennyire lesz képes olyan kulcsországgá válni, amely nélkül nem lehet majd a közép- és kelet-európai ügyekről tárgyalni. Mert ha Magyarországnak a térségben kétségkívül meglévő politikai tekintélye elveszik, ha másod- vagy harmadrangú tényezővé válik, akkor a magyar kisebbségek elvesztik azt a valóságos erkölcsi támaszt, amelyre létük mint közösségi lét fölépülhet a következő évtizedekben.